

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการดำเนินคดีอาญา ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการ¹

ทวิศักดิ์ สมทรง²

จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคนพิการ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความเข้าใจว่าในปัจจุบันหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย ซึ่งประเทศไทยได้บัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ อาทิเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความซึ่งได้มีการบัญญัติหลักประกันสิทธิของบุคคลในสถานะดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ หรือแม้ว่าบุคคลนั้นจะมีความบกพร่องทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างเช่น เด็กเป็นต้น ด้วยเหตุนี้การค้นหาคำพิพากษาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มรผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นประธานในคดี ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิเพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถแก้ข้อกล่าวหาและสู้คดีได้อย่างสมบูรณ์เช่น สิทธิในการที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลผู้นั้นไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง, สิทธิในการซักค้านเพื่อทำลายน้ำหนักพยาน, สิทธิในการมีที่ปรึกษา³ เป็นต้น

บทบาทของรัฐในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับผู้ต้องหา ที่มีความบกพร่องในเรื่องความสามารถในการดำเนินคดีหรือคนพิการนั้น อาจส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายหรือจิตใจของคนพิการในแต่ละประเภท แต่เมื่อจะต้องมีการดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาที่มีสภาพร่างกายหรือจิตใจที่แตกต่างจากบุคคลธรรมดา บุคคลเหล่านั้นก็สมควรที่จะได้รับการคุ้มครองเพื่อให้สิทธิในการต่อสู้คดีของเขาเหล่านั้นเท่าเทียมกับบุคคลธรรมดาด้วย ซึ่งเรื่องการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาหรือถูกกล่าวหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญเพื่อคนพิการในแต่ละประเภทจะสามารถ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาตุร ศิริยุทธ์วัฒนา และคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิต สิริพิฑูร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม อินทรมย์พรชัย

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.

เข้าใจข้อกล่าวหาและสามารถต่อสู้คดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างเต็มที่ แม้ว่ากฎหมายไทยจะ
ให้รับรองการคุ้มครองในเรื่องของความเท่าเทียมกันก็ตาม แต่ความเป็นจริงแล้วการคุ้มครองสิทธิของคน
พิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น รัฐควรมีบทบัญญัติเพื่อป้องกันอุปสรรคหรือส่งเสริมให้คน
พิการสามารถใช้สิทธิเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา และไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

การคุ้มครองสิทธิของคนพิการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความของไไทยนั้น หากพิจารณาใน
ส่วนของการคุ้มครองของสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว การ
คุ้มครองผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการในประเภทต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการทางกายหรือ
การเคลื่อนไหว ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ผู้พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ผู้พิการ
ทางการมองเห็น หรือผู้พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองที่มีลักษณะของ
การให้ความคุ้มครองอย่างเป็นพิเศษ มีเพียงบททั่วไป

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทาง
อาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการนั้นยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการซึ่งสรุปได้
ดังต่อไปนี้

สำหรับประเด็นแรกจากการศึกษาปัญหาการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทาง
จิตใจหรือพฤติกรรมและสติปัญญาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 กฎหมายให้ความ
คุ้มครองบุคคลที่มีความผิดปกติหรือมีความบกพร่องทางจิตใจ⁴ หรือสมองในส่วนของ การรับรู้ อารมณ์
ความคิด จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเอง หรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น เรียกว่า คนพิการ
ทางจิตใจหรือพฤติกรรม ซึ่งการดำเนินคดีอาญากับคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่มีความวิกลจริตและ
ไม่สามารถต่อสู้คดีได้นั้น ในชั้นพนักงานสอบสวน ระหว่างสอบสวนหากพนักงานสอบสวนเชื่อว่าผู้ต้องหา
ที่เป็นคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่มีความวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวน
สั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจ และเมื่อทำการตรวจเสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ดังกล่าวมาให้ถ้อยคำ หาก
แพทย์ตรวจอาการของผู้ต้องหาแล้วปรากฏว่า ผู้ต้องหาเป็นคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่มีความ
วิกลจริต แต่ยังสามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนสอบสวนต้องดำเนินคดีต่อไป เนื่องจากประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนตรวจสอบได้เฉพาะกรณีผู้ต้องหา
ที่เป็นคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่มีความวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้เท่านั้น ผู้ต้องหายัง
สามารถรู้ผิดชอบหรือยังบังคับตัวเองได้ ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครอง

นอกจากนี้ยังบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ถือได้ว่ามีสภาวะความอ่อนแอทั้งทางร่างกายหรือจิตใจเช่นเดียวกับคน
พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม กล่าวคือ คนพิการทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมี

⁴ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549.

ระดับเขาวัวปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งจะเห็นได้ว่า บุคคลดังกล่าวมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเขาวัวปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยในทางการแพทย์ได้ให้ความเห็นว่าผู้ต้องหาที่มีความพิการทางสติปัญญา ถือได้ว่าเป็นผู้พิการทางจิต ซึ่งการดำเนินคดีอาญากับบุคคลดังกล่าวในปัจจุบันยังไม่ได้รับการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มเติมบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ครอบคลุมถึงคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมและคนพิการทางสติปัญญา เช่นเดียวกัน

ประเด็นปัญหาที่สองเป็นเรื่องปัญหาการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น เนื่องจากตามผู้ต้องหาที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ย่อมส่งผลต่อการดำเนินคดีอาญาเป็นอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ และคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น จะเห็นได้จากขั้นตอนการสอบปากคำ เป็นขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ พนักงานสอบสวนต้องมีการทำบันทึกการสอบปากคำ เพื่อเป็นการรับรองข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น ได้ให้ปากคำแก่พนักงานสอบสวน แม้ว่าในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนได้ทำการอ่านข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นให้ไว้ก็ตาม แต่ความบกพร่องทางการมองเห็นทำให้ผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นไม่สามารถอ่านบันทึกคำให้การได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถยืนยันความถูกต้องแท้จริงของคำให้การที่ผู้ต้องหาให้ไว้กับพนักงานสอบสวน ปัญหาไม่มีบทบัญญัติที่เป็นหลักประกัน สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น ไม่เพียงแต่การให้การรับรองในข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาได้ให้ปากคำแก่พนักงานสอบสวนเท่านั้น แต่ในชั้นพิจารณาของศาลแม้ศาลจะอ่านคำเบิกความให้จำเลยฟังแล้วก็ตาม แต่ความบกพร่องทางการมองเห็นทำให้เป็นปัญหาจำเลยที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น ไม่สามารถอ่านบันทึกคำเบิกความได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก และเป็นธรรม ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าสมควรที่จะต้องมีบทบัญญัติที่สามารถสร้างหลักประกัน และสร้างความเชื่อมั่นในการตรวจสอบความถูกต้องของบันทึกการสอบปากคำ และบันทึกคำเบิกความ เพราะความบกพร่องทางการมองเห็นทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นไม่สามารถอ่านได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดวิธีการช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นไว้เป็นพิเศษ

ประเด็นปัญหาที่สามเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 กรณี

กรณีแรกเป็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 (1) และ(2) ประกอบ

มาตรา 83 วรรคสอง และมาตรา 84 วรรคสอง เพียงให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับตัวผู้ถูกจับมีหน้าที่เพียงแจ้งสิทธิในการที่จะพบและปรึกษานายความเฉพาะตัวเท่านั้น แต่ไม่มีหน้าที่จัดทำนายความให้ โดยเฉพาะบุคคลที่มีสภาวะความอ่อนแอทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ คือ คนพิการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เนื่องจากความบกพร่องไม่ว่าจะทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด เมื่อคนพิการดังกล่าวตกอยู่ในสถานะเป็นผู้ต้องหาย่อมเกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ โดยสิทธิของผู้ต้องหาที่จะมีนายความในชั้นสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มาตรา 134/1 ได้ให้หลักประกันในสิทธิการมีนายความแก่ผู้ต้องหาภายใต้เงื่อนไขขอบเขตที่จำกัดโดยพิจารณาจากอัตราโทษประหารชีวิตหรืออายุของผู้ต้องหาเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขเรื่องอายุกฎหมายได้กำหนดอายุของบุคคลที่มีภาวะความอ่อนแอ ทั้งทางร่างกายและจิตใจมาเป็นเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิในการมีนายความในการสอบสวนหรือสอบปากคำเท่านั้น ซึ่งในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้น คู่ความต้องใช้ความสามารถของตนเองในการพิสูจน์และปฏิเสธความผิด และการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาคู่ความทั้งสองฝ่ายต้องมีความสามารถในการต่อสู้คดีอย่างเท่าเทียมกัน แต่คนพิการมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันทำให้การดำเนินคดีอาญาไม่เท่าเทียมกับบุคคลปกติ

กรณีที่สองเป็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพิจารณาคดี มาตรา 173 วางหลักไว้ว่า ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งนายความให้ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการนายความ ก็ให้ศาลตั้งนายความให้ ตามบทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติถึงสิทธิของจำเลยที่จะมีนายความในชั้นศาล เพื่อเป็นการคุ้มครองและเป็นหลักประกันสิทธิของจำเลย เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้รัฐจัดหาทนายความให้แก่จำเลยโดยมีเงื่อนไขในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต และในกรณีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล กฎหมายได้ให้หลักประกันในสิทธิการมีนายความแก่ผู้ต้องหาภายใต้เงื่อนไขขอบเขตที่จำกัดโดยพิจารณาจากอัตราโทษประหารชีวิตหรืออายุของผู้ต้องหาเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขเรื่องอายุกฎหมายได้กำหนดอายุของบุคคลที่มีภาวะความอ่อนแอ ทั้งทางร่างกายและจิตใจมาเป็นเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิในการมีนายความในการสอบสวนหรือสอบปากคำเท่านั้น ซึ่งในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้น คู่ความต้องใช้ความสามารถของตนเองในการพิสูจน์และปฏิเสธความผิด และการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาคู่ความทั้งสองฝ่ายต้องมีความสามารถในการต่อสู้คดีอย่างเท่าเทียมกัน แต่คนพิการมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันทำให้การดำเนินคดีอาญาไม่เท่าเทียมกับบุคคลปกติ

จากการศึกษาหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนพิการ ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ

1. ปัญหาการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมและสติปัญญา ผู้ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะคือ เพื่อให้สามารถทราบได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นคนวิกลจริตหรือไม่ สมควรกำหนดให้มีวิธีการทดสอบในเบื้องต้น ที่พนักงานสอบสวนสามารถกระทำขึ้นได้ ซึ่งการกำหนดแบบทดสอบสำหรับแยกแยะผู้ต้องหาในเบื้องต้นน่าจะเป็นทางออกที่ดี เนื่องจากพนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางการแพทย์ เพียงแต่อาศัยคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบเป็นตัวกำหนด ซึ่งหาคะแนนถึงระดับที่ตั้งไว้ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาที่มีความพิการทางจิต และถือว่ามีเหตุควรเชื่อตามกฎหมายที่จะทำการตรวจวินิจฉัยโดยละเอียดซึ่งจะเป็นหน้าที่ของแพทย์ตามมาตรา 14 ต่อไป อันเป็นการคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาที่มีความพิการทางทางจิตใจหรือพฤติกรรมและสติปัญญาตั้งแต่ในขั้นตอนแรก เพื่อให้มีการคุ้มครองอย่างสมบูรณ์และมีวิธีการที่เหมาะสม โดยบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ, มาตรา 133ตรี และมาตรา 134/2

2. ปัญหาการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่เป็นคนพิการทางการมองเห็น เนื่องจากความบกพร่องทางการมองเห็นทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถอ่านบันทึกคำให้การหรือคำเบิกความได้ด้วยตนเอง แม้จะมีการอ่านให้ฟังจากเจ้าพนักงานก็ตาม ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มเติมบทบัญญัติให้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านอักษรเบลล์ เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถตรวจสอบความถูกต้องของคำให้การที่ตนได้ให้ไว้ โดยเห็นสมควรให้มีเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 13 วรรคหก ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

“ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความพิการทางการมองเห็น ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านอักษรเบลล์ให้ความคุ้มครองช่วยเหลือไว้เป็นพิเศษ”

และให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 13 วรรคท้ายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากเดิมที่บัญญัติว่า

“ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลส่งจ่ายคำปวยการ คำพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรา 11 ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 13 วรรคท้าย ดังต่อไปนี้

“ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลส่งจ่ายคำปวยการ คำพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านอักษรเบลล์ที่จัดหาให้ตามมาตรา 11 ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

3. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทัศนคติหรือที่ปรึกษา

กฎหมาย

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทัศนคติหรือที่ปรึกษาตามกฎหมายในชั้นก่อนฟ้องคดี ผู้ศึกษาเห็นสมควรให้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 7/1 วรรคท้ายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากเดิมที่บัญญัติว่า

“ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง”

โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 7/1 ดังต่อไปนี้

“ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง และในกรณีที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งเป็นคนพิการให้นำ บทบัญญัติในมาตรา 134/1 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

และแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 134/1 วรรคแรกของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากเดิมที่บัญญัติว่า

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหามีทัศนคติหรือไม่ ถ้าไม่มี ให้รัฐจัดหาทัศนคติให้”

โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 134/1 ดังต่อไปนี้

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา หรือในคดีที่ผู้ต้องหาเป็นคนพิการ ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหามีทัศนคติหรือไม่ ถ้าไม่มี ให้รัฐจัดหาทัศนคติให้”

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการกับการคุ้มครองสิทธิการมีทัศนคติหรือที่ปรึกษาตามกฎหมายในชั้นพิจารณาคดี ผู้ศึกษาเห็นสมควรให้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 173 วรรคแรกของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากเดิมที่บัญญัติว่า

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทัศนคติหรือไม่ ถ้าไม่มี ก็ให้ศาลตั้งทัศนคติให้”

โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 173 วรรคแรก ดังต่อไปนี้

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล หรือในคดีที่จำเลยเป็นคนพิการ ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทัศนคติหรือไม่ ถ้าไม่มี ก็ให้ศาลตั้งทัศนคติให้”

เอกสารอ้างอิง

คณิต ฅ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.